

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ**

**ПРОГРАМА
АТЕСТАЦІЙНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ
НА ЗДОБУТТЯ ОС «БАКАЛАВР»
ГАЛУЗІ ЗНАНЬ
07 «УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ»
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 071 «ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ»**

Варіативна частина

Підготовлено робочою групою:

Назаренко І.М. д.е.н., професор, завідувач кафедри
Гордієнко М.І. к.е.н., професор, гарант освітньо-професійної
програми

Назаренко О.В. д.е.н., професор

Гаркуша С.А. к.е.н., доцент

Довжик О.О. к.е.н., доцент

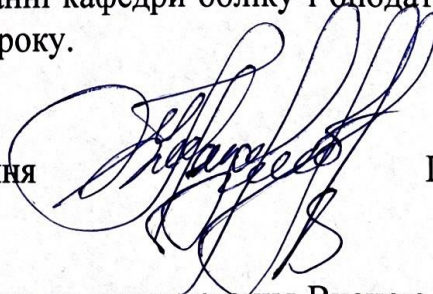
Ткаль Я.С. к.е.н., доцент

Полятикіна Л.І. к.е.н., доцент

Програма атестаційного кваліфікаційного екзамену (варіативна частина) галузі знань 07 «Управління і адміністрування» спеціальності 071»Облік і оподаткування» ОС «Бакалавр». Суми. СНАУ. 2025. 20 с.

Розглянуто на засіданні кафедри обліку і оподаткування, протокол № 13 від 18 березня 2025 року.

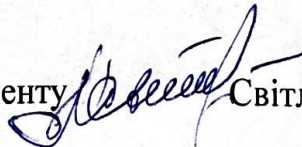
Завідувач кафедри
обліку і оподаткування

Інна НАЗАРЕНКО

Схвалено та рекомендовано до використання Вченою радою факультету економіки і менеджменту, протокол №10 від 21 березня 2025 року

Декан факультету економіки і менеджменту

Світлана ЛУКАШ

ЗМІСТ

Вступ	4
Етапи та загальний зміст атестаційного фахового екзамену	5
Вимоги до складових кваліфікаційного екзамену	6
Оцінювання ступеня відповідності знань визначеним критеріям	6
Зміст освітніх компонентів, що включені до програми кваліфікаційного екзамену	8

ВСТУП

Програму атестаційного кваліфікаційного (фахового) екзамену підготовлено відповідно до Стандарту вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 07-Управління та адміністрування, спеціальності 071-Облік і оподаткування, затверджено і введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 19.11.2018 року №1260, Положення про єдиний державний кваліфікаційний іспит випускників освітніх ступенів бакалавр і магістр, затверджено наказом ректора №135-к від 27.04.2018 року та Освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, що регламентують зміст програми та засобів діагностики якості підготовки Бакалавра обліку і оподаткування галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 071 «Облік і оподаткування».

Атестаційний кваліфікаційний екзамен передбачає перевірку досягнення програмних результатів навчання визначених освітньо-професійною програмою та Стандартом вищої освіти за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Програма атестаційного кваліфікаційного державного екзамену містить змістові модулі нормативних навчальних дисциплін циклу професійної та практичної підготовки освітньо-професійної підготовки бакалавра.

У списку рекомендованої літератури наведено перелік сучасної наукової спеціальної літератури.

ЕТАПИ ТА ЗАГАЛЬНИЙ ЗМІСТ АТЕСТАЦІЙНОГО ФАХОВОГО ЕКЗАМЕНУ

Державна атестація підготовки бакалавра спеціальності 071 «Облік і оподаткування», передбачає виконання кваліфікаційних завдань, є формою кваліфікаційних випробувань, яка дозволяє об'єктивно і достовірно визначити рівень освітньої і професійної підготовки випускників вищого навчального закладу за даним освітнім ступенем.

Атестаційний екзамєн складається:

1- й етап – тестова перевірка знань, що формують уміння, зазначені в ГСВО МОН України та варіативній його частині університету. Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» сформована за такими навчальними дисциплінами:

- економіка підприємства;
- менеджмент;
- фінанси;
- гроші та кредит;
- бухгалтерський облік;
- маркетинг;
- аналіз господарської діяльності.

2- й етап – тестова перевірка знань, що формують фахові компетентності, зазначені в ГСВО МОН України та варіативній його частині університету. Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» сформована за такими навчальними дисциплінами професійної підготовки:

- фінансовий облік;
- управлінський облік;
- звітність підприємства;
- податкова система;
- оподаткування підприємств.

ВИМОГИ ДО СКЛАДОВИХ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Система базових тестових завдань сформована експертним оцінюванням кожного завдання і їх сукупності та охоплює всі змістовні модулі з комплексу навчальних дисциплін, які включено до державного екзамену.

Тестове завдання є закритої форми із запропонованими відповідями, в яких вибирають правильні з множини вибору (чотири відповіді, тільки одна з яких є правильною).

Запитальна частина тестового завдання формулюється у стверджувальній чи запитальній формі стисло, чітко, без подвійного тлумачення.

Елементи відповіді частини тестового завдання мають окрему індексацію. Можливі відповіді не відокремлюються будь-яким знаком та розташовуються під запитальною частиною.

Добірка тестових завдань кожного варіанту включає таку кількість, яка є достатньою для забезпечення відповідної точності вимірювання. Кількість тестів атестаційного екзамену становить 80: 60 питань теоретичного та 20 питань практичного спрямування. Представництво кожної освітньої компоненти у кожному варіанті забезпечується пропорційно.

На державний екзамен у комплекті подається 30 завдань.

ОЦІНЮВАННЯ СТУПЕНЯ ВІДПОВІДНОСТІ ЗНАНЬ ВИЗНАЧЕНИМ КРИТЕРІЯМ

Відповідно до «Положення про єдиний державний кваліфікаційний іспит випусників освітніх ступенів бакалавр і магістр», затвердженого наказом ректора Сумського НАУ №135-к від 27 квітня 2018 року оцінювання результатів складання державного кваліфікаційного екзамену здійснюється у порядку, передбаченому прийнятою в університеті системою оцінювання знань:

За національною шкалою (4-бальною) шкалою:

- *відмінно;
- *добре;
- *задовільно;
- *незадовільно.

За 100-бальною шкалою:

- *90-100 балів – відмінно – відмінне виконання з незначними помилками (A);
- *85-89 балів – добре – вище середніх стандартів, але з деякими помилками (B);
- *75-84 бали – добре – в цілому змістовна робота зі значними помилками (C);
- *65-74 бали – задовільно – чітко, але зі значними недоліками (D);
- *60-64 бали – задовільно – виконання відповідає мінімальним критеріям (E);
- *менше 60 балів – незадовільно (F, FX).

Рішення екзаменаційної комісії про оцінку знань, встановлених при складанні комплексного екзамену, а також про присвоєння здобувачам вищої освіти кваліфікації та видання випусникам дипломів (встановленого зразка чи з відзнакою) приймається на закритому засіданні комісії відкритим голосуванням більшістю голосів членів комісії, які брали участь у її засіданні.

За однакової кількості голосів голос Голови ЕК є вирішальним.

Примітка: оцінки державного кваліфікаційного екзамену виставляє кожен член комісії. Повторне складання (перескладання) державного кваліфікаційного екзамену з метою підвищення оцінки не дозволяється).

Здобувачам вищої освіти, які отримали позитивні оцінки за результатами державної атестації, рішенням екзаменаційної комісії присвоюється кваліфікація у відповідності до отриманої спеціальності і видається диплом встановленого зразка.

Рішення щодо присвоєння здобувачу вищої освіти диплома з відзнакою приймається екзаменаційною комісією за результатами державної атестації і з урахуванням усіх наданих до ЕК матеріалів, які засвідчують, що навчальні та наукові досягнення здобувача вищої освіти під час навчання за даним кваліфікаційним рівнем відповідають вимогам Положення про організацію освітнього процесу у Сумському НАУ.

У випадку, якщо здобувач вищої освіти не з'явився на засідання екзаменаційної комісії для складання екзаменів або захисту випускної кваліфікаційної роботи, у протоколі зазначається, що він є не атестованим у зв'язку з неявкою на засідання. У випадку неявки здобувача вищої освіти на засідання екзаменаційної комісії з поважних причин (раптове захворювання, нещасний випадок і т.п.), підтверджених відповідними документами, за рішенням декана факультету складання єдиного державного кваліфікаційного екзамену переноситься наказом ректора на інший термін у межах графіка роботи ЕК. Якщо за результатами складання єдиного державного кваліфікаційного екзамену здобувач отримав незадовільні оцінки, він має право на повторне перескладання підсумкової державної атестації протягом трьох років після відрахування з ВНЗ у період роботи ЕК з відповідного напрямку, спеціальності.

ЗМІСТ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТІВ, ЩО ВКЛЮЧЕНІ ДО ПРОГРАМИ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

1-й етап – Зміст освітніх компонентів базової підготовки

№	Тема	Зміст
1. ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА		
1.1	Основи підприємництва	Види підприємств, їх організаційно-правові форми. Структура та управління підприємством. Теорії та моделі підприємств. Зовнішнє середовище господарювання підприємства.
1.2	Ринок і продукція	Товарна та цінова політика підприємства. Прогнозування та планування діяльності підприємства. Виробнича програма підприємства
1.3	Трудові ресурси підприємства	Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці. Інтелектуальний капітал.
1.4	Капітал підприємства	Основний капітал. Оборотний капітал. Інвестиції.
1.5	Фінансово-економічні результати суб'єктів господарювання	Доходи. Витрати. Фінансові результати.
2. МЕНЕДЖМЕНТ		
2.1	Сутність управління та менеджменту	Поняття управління та менеджмент. Інструменти менеджменту: ієрархія; організаційна культура; ринок. Сфери менеджменту: виробництво, фінанси, кадри, нововведення, облік, збут, зовнішньоекономічна діяльність. Закони та закономірності менеджменту
2.2	Організації як об'єкти управління	Сутність і складові категорії «організація». Принципи функціонування організацій. Внутрішнє середовище організації, взаємозв'язок внутрішніх змінних. Зовнішнє середовище організації і його фактори впливу.
2.3	Планування як загальна функція менеджменту	Сутність планування, види планування та їх взаємозв'язок. Класифікація планів організації. Поняття місії, класифікація цілей організації. Ієрархічна підпорядкованість, субординація цілей організації. Традиційний процес постановки цілей. Етапи процесу планування: визначення місії та цілей; оцінка сильних і слабких сторін організації; розроблення стратегії. Базові стратегії. Економіко-організаційний зміст оперативного планування. Загальна характеристика бізнес-планування.
2.4	Організаційна діяльність як загальна функція менеджменту	Поняття і складові організаційної діяльності, її місце в системі управління. Командний ланцюжок. Владні повноваження, обов'язки, відповідальність. Норма керованості. Централізація і децентралізація. Процес делегування повноважень і відповідальності. Сутність організаційної структури управління, її роль у досягненні мети. Елементи структури. Характеристика основних видів організаційних структур управління.
2.5	Мотивування як загальна функція менеджменту	Поняття мотивування як функції менеджменту. Теорії мотивування: теорії змісту (теорія потреб А. Маслоу, двочинникова теорія Фредеріка Герцберга, теорії Х та Y Д. Мак-Грегора) та теорії процесів (теорія очікувань, теорія справедливості, теорія визначення цілей). Оплата праці як основний чинник мотивування продуктивності праці (заробітна плата, система винагород і премій; сучасні системи та форми стимулювання праці). Методи соціального впливу і морального стимулювання.
2.6	Контролювання і	Поняття контролю, його завдання і місце в системі управління. Типи

	регулювання як загальні функції менеджменту	контролю: сфери контролю; рівні контролю; відповідальність за контроль. Етапи контролювання: затвердження стандартів; оцінка виконання; порівняння показників виконання за стандартами; внесення коректив. Види та рівні операційного контролю (попередній контроль; поточний контроль; підсумковий контроль). Фінансовий контроль. Поняття регулювання та його місце в системі управління. Функція менеджменту «оперативне регулювання».
2.7	Управлінські рішення	Сутність і типи управлінських рішень. Умови прийняття управлінських рішень: ухвалення рішень за умов визначеності; ухвалення рішень в умовах ризику; ухвалення рішення за умов невизначеності. Етапи раціонального ухвалення управлінського рішення: виявлення та визначення ситуації, що потребує вирішення; визначення та оцінка варіантів; вибір оптимального варіанта; впровадження обраного варіанта; оцінка результатів. Поведінкові аспекти ухвалення управлінського рішення. Адміністративна модель ухвалення рішення. Політичні чинники в ухваленні рішення. Групове ухвалення рішення в організаціях, його форми.
2.8	Інформація і комунікації в менеджменті	Інформація, її сутність та значення в менеджменті. Класифікація інформації. Вимоги до інформації. Особливості надходження, утворення і використання інформації на рівнях менеджменту. Носії, операції та процедури оброблення інформації у процесі менеджменту. Поняття і характеристика комунікацій. Комунікативний процес, його елементи та етапи. Різновиди комунікацій. Види комунікацій (комунікації між організацією та середовищем; міжрівневі комунікації в організації; комунікації між керівником і підлеглими; комунікації між керівником і робочою групою, міжособистісні комунікації).
2.9	Управління персоналом	Система роботи з персоналом. Класифікація персоналу за категоріями. Аналіз концепцій управління персоналом. Кадрова політика. Концептуальні кадрові документи. Підбір персоналу. Розрахунок потреби в персоналі. Моделі робочих місць. Професійний відбір персоналу. Формування резерву кадрів. Оцінка персоналу. Оцінка потенційного працівника. Оцінка індивідуального внеску.
2.10	Керівництво і лідерство	Поняття і загальна характеристика керівництва. Взаємозв'язок загальних функцій менеджменту з функціями керівника. Стили керівництва. Типи керівників. Основи керівництва: вплив, лідерство, влада. Влада в менеджменті
2.11	Менеджмент груп і команд	Типи груп і команд: функціональна група; неформальна група; цільова група. Характеристика груп і команд. Причини об'єднання людей у групи і команди (особиста зацікавленість; діяльність груп; мета групи; потреба приналежності; вигода). Стадії розвитку груп і команд. Структура обов'язків. Норми поведінки. Згуртованість. Формальне та неформальне лідерство. Міжособистісні та міжгрупові конфлікти. Природа конфліктів. Причини конфліктів. Керування конфліктами в організаціях. Контролювання конфліктів. Заохочення конфліктів. Вирішення та обмеження конфліктів
2.12	Відповідальність та етика в менеджменті	Сутність відповідальності та етики в менеджменті. Зміст юридичної відповідальності: дотримання конкретних державних законодавчих актів, інструкцій, норм. Соціальна відповідальність як добровільна реакція на соціальні проблеми суспільства з боку організації. Переваги і недоліки соціальної відповідальності. Сутність і значення соціальної поведінки. Етична поведінка як сукупність вчинків і дій людей. Причини неетичної поведінки. Заходи щодо забезпечення етичної поведінки.
3. ФІНАНСИ		
3.1	Фінанси та їх	Передумови виникнення і розвитку фінансів. Сутність та зміст

	економічна сутність	фінансів. Ознаки фінансів. Функції фінансів. Фінансові ресурси та їх джерела. Фінансові резерви.
3.2	Фінансова система України	Поняття фінансової системи її структура, принципи побудови. Поняття та класифікація фінансових відносин. Об'єкти фінансових відносин. Організаційна структура фінансової системи.
3.3	Фінансова політика і фінансове право	Фінансова політика, її сутність, види і значення. Фінансовий механізм та його роль у реалізації фінансової політики. Фінансові методи як складові фінансового механізму. Поняття та система фінансового права.
3.4	Державні (публічні) фінанси	Сутність і призначення державних (публічних) фінансів. Фінансові ресурси держави. Державні доходи, їх джерела і методи мобілізації. Економічна сутність і класифікація державних видатків.
3.5	Державний кредит	Економічна природа та роль державного кредиту. Форми державного кредиту та класифікація державних позик. Державний борг, його сутність та соціально-економічні наслідки. Управління державним боргом.
3.6	Місцеві фінанси	Сутність, функції та принципи організацій місцевих фінансів. Місцеві фінансові інститути та їх характеристика. Бюджетний децентралізм і фінансове вирівнювання.
3.7	Фінанси домогосподарств	Домогосподарство як суб'єкт фінансових відносин. Сутність фінансів домогосподарств та їх функції. Бюджет домогосподарства, його структура. Сукупні ресурси і сукупні витрати домогосподарства. Заощадження домогосподарств, їх класифікація. 4 Особисті фінанси.
3.8	Страховий ринок	Поняття і структура страхового ринку. Суб'єкти страхового ринку. Роль посередників: страхових агентів і брокерів. Державний нагляд за страховою діяльністю.
3.9	Міжнародні фінанси	Сутність та функціональне призначення міжнародних фінансів. Міжнародний фінансовий ринок і його структура. Фінанси міжнародних організацій і міжнародних фінансових інституцій.
4. ГРОШІ ТА КРЕДИТ		
4.1	Сутність і функції грошей	Походження і сутність грошей. Форми, види грошей та їх еволюція. Вартість грошей. Функції грошей.
4.2	Грошовий оборот і грошова маса	Поняття грошового обігу та його сутність. Модель грошового обігу, грошові потоки та механізм їх балансування. Структура грошового обігу. Закон грошового обігу та забезпечення його дотримання за умов повноцінних грошей і грошових знаків. Грошова маса та її показники. Швидкість обігу грошей та фактори що її визначають. Методи регулювання грошового обігу.
4.3	Грошовий ринок	Суть та інституційна модель грошового ринку. Попит на гроші, його складові, чинники. Формування пропозиції грошей. Рівновага на грошовому ринку та процент.
4.4	Грошові системи	Сутність і види грошової системи. Державне регулювання грошової сфери. Органи регулювання та контролю за грошовим обігом. Становлення грошової системи України.
4.5	Інфляція і грошові реформи	Сутність і види інфляції. Форми прояву інфляції. Причини та наслідки інфляції. Форми і методи антиінфляційної політики та її напрями. Сутність, мета, класифікація грошових реформ. Моделі грошових реформ.
4.6	Валютний ринок і валютні системи	Поняття валюти та особливості валютних відносин в економіці. Сутність валютного ринку, його структура, види та учасники. Основні види валютних операцій. Валютний курс і види валютних курсів (офіційний, плаваючий, фіксований). Фактори впливу на валютний курс. Валютний ризик та способи управління ним. Регулювання валютного курсу національної валюти. Валютний контроль. Поняття та структура валютної системи. Суть, структура

		та принципи побудови платіжного балансу. Поняття, види та порядок здійснення міжнародних розрахунків.
4.7	Сутність, необхідність, функції і класифікація кредиту	Сутність кредиту, об'єкт та суб'єкти кредитних відносин. Функції кредиту, їх сутність, призначення та прояви в економічній практиці. Кількісна та якісна межі кредиту: сутність і наслідки їх порушення. Класифікація кредиту.
4.8	Позичковий відсоток	Природа позичкового відсотка: як ціна капіталу, як плата за втрату ліквідності. Економічні межі руху та фактори зміни ставки відсотка. Способи нарахування відсотка. Облікова ставка відсотка як інструмент регулювання. Причини коливання ринкової ставки відсотка.
4.9	Сутність і види фінансового посередництва на грошовому ринку	Сутність, призначення фінансового посередництва. Види фінансового посередництва. Послуги фінансових посередників. Інформаційні послуги.
5. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК		
5.1	Загальна характеристика бухгалтерського обліку	Поняття і види обліку. Вимірники, що застосовуються в обліку. Мета та принципи бухгалтерського обліку. Завдання та функції бухгалтерського обліку. Державне регулювання обліку в Україні.
5.2	Предмет і метод бухгалтерського обліку	Господарські процеси як об'єкти бухгалтерського обліку. Метод бухгалтерського обліку. Характеристика основних його елементів.
5.3	Бухгалтерський баланс	Поняття і види балансів. Зміст і будова бухгалтерського балансу. Типи змін балансу під впливом господарських операцій. Значення балансової інформації для управління підприємством та аналізу його фінансового стану.
5.4	Документація як елемент методу бухгалтерського обліку	Будова документів. Правовий і економічний зміст бухгалтерських документів. Класифікація документів.
5.5	Система рахунків і відображення в них господарських операцій	Суть та призначення бухгалтерських рахунків. Будова рахунків. Активні, пасивні та активно-пасивні рахунки. План рахунків бухгалтерського обліку та його будова.
5.6	Класифікація і план рахунків бухгалтерського обліку	Класифікація рахунків за економічним змістом. Класифікація рахунків за призначенням та структурою.
5.7	Оцінка і калькуляція	Оцінка як елемент методу бухгалтерського обліку. Калькуляція в системі бухгалтерського обліку.
5.8	Інвентаризація як елемент методу бухгалтерського обліку	Завдання інвентаризації, її значення. Види інвентаризації. Відображення результатів інвентаризаційного процесу в обліку та звітності.
5.9	Методологія обліку основних господарських процесів на стадіях руху активів підприємства	Облік процесу постачання. Витрати на заготівлю ТМЦ та їх систематизація. Обчислення собівартості придбаних ТМЦ. Облік процесу виробництва. Бухгалтерські рахунки по обліку виробничих витрат і виходу продукції та відображення на них господарських операцій.
5.10	Облікові реєстри та форми в бухгалтерському обліку	Суть, призначення і будова бухгалтерських реєстрів. Способи і техніка запису в облікові реєстри та способи виправлення помилок в них.

5.11	Основи бухгалтерської звітності	Сутність і значення звітності, основні вимоги до неї. Основні форми і показники фінансової звітності. Порядок складання, розгляду і затвердження звітності. Використання звітності для аналізу діяльності підприємства.
5.12	Основи організації бухгалтерського обліку	Організація роботи архіву підприємств. Права і обов'язки головного бухгалтера
6. МАРКЕТИНГ		
6.1	Сутність маркетингу та його сучасна концепція	Сутність маркетингу та його визначення. Основні передумови виникнення маркетингової діяльності. Концепція сучасного маркетингу. Основні функції маркетингу. Суб'єкти маркетингу. Їх класифікація. Потреба як основна ідея маркетингу. Ієрархія потреб А. Маслоу. Послідовність: потреба - бажання - попит - обмін. Цінності, основні види. Запити. Попит. Основні види попиту. Вартість і задоволення. Функціональне задоволення. Психологічне задоволення. Маркетингова комунікація, розподіл і ринок.
6.2	Система і характеристики сучасного маркетингу	Основні види маркетингу: за цілями обміну, сферами застосування, територіальними ознаками, ступенями ринкової орієнтованості, видами діяльності, особливостями суб'єктів, охоплення сегменту, видами попиту (конверсійний, стимулюючий, креативний, ремаркетинг, синхромаркетинг, підтримуючий, демаркетинг, протидіючий). Зовнішнє і внутрішнє маркетингове середовище (мікросередовище та макросередовище). Їх складові. Поняття і типи ринків. Дослідження ринку та попиту. Кон'юнктурні дослідження. Основні показники, що характеризують ринок Чиста, або досконала, конкуренція. Монополістична конкуренція. Олігополістична конкуренція
6.3	Маркетингові дослідження	Сутність, мета, об'єкти і види маркетингових досліджень. Основні напрями і вимоги до маркетингових досліджень. Процедура маркетингових досліджень. Сегментування споживчого ринку. Оцінювання привабливості сегменту. Маркетингова інформаційна система, її елементи. Класифікація маркетингової інформації. Загальна оцінка вторинної та первинної інформації. Групи маркетингових методів дослідження.
6.4	Маркетингова товарна політика	Комплекс маркетингу. Поняття товару, його класифікація. Поняття ціни товару, його розподілу і просування. Поняття маркетингової товарної політики. Основні рішення в межах товарної політики. Послуга як товар. Особливості маркетингу послуг. Якість товару. Чотири рівні якості товару. Упаковка товару. Упаковка внутрішня, зовнішня. Тара. Конкурентоспроможність товару. Показники якості товару. Поняття асортименту товарів. Формування асортименту. Асортиментна концепція. Виробничий, торговий асортимент. Товарна номенклатура підприємства
6.5	Планування нових товарів	Життєвий цикл товару. Сутність управління життєвим циклом товару. Розробка нового товару. Основні підходи до визначення «новий товар». Основні етапи розробки нового товару. Причини невдач при виведенні нового товару на ринок. Товарний знак (торгова марка). Значення товарного знаку. Основні функції товарного знаку.
6.6	Маркетингова цінова політика	Сутність маркетингової цінової політики. Основні цілі ціноутворення. Основні функції ціни. Види цін. Залежність цін від обороту. Залежність цін від впливу держави. Залежність цін від особливостей комерційного контракту. Залежність цін від сфери діяльності. Залежність цін від порядку відшкодування споживачем транспортних витрат. Вибір методу ціноутворення залежно від ринкового стану. Методи ціноутворення. Методи, орієнтовані на витрати, попит, конкурентів. Етапи процесу ціноутворення. Цінові

		стратегії. Стратегії, пов'язані з виведенням нового товару на ринок. Стратегії ціноутворення в межах товарної номенклатури. Встановлення остаточної ціни. Варіанти коригування цін. Сутність і зміст методів непрямого ціноутворення
6.7	Маркетингова політика комунікацій	Сутність маркетингової політики комунікації. Цілі маркетингової комунікаційної політики. Основні функції маркетингової комунікації. Просування товару. Створення і підтримка постійних зв'язків. Комунікаційні засоби, їх класифікація. Основні та синтетичні комунікаційні засоби. Процес маркетингової комунікації. Основні елементи процесу маркетингової комунікації. Рівні декодування. Важливість зворотного зв'язку у процесі комунікацій. Поняття перешкод, основні типи. Комплекс просування товару. Цілі просування товару. Основні фактори впливу на просування товару. Основні підходи при складанні бюджету просування товару. Оцінка комплексу просування товарів. Реклама. Основні види реклами. Процес планування реклами. Стимулювання збуту. Спрямованість стимулювання збуту. Засоби стимулювання споживачів. Засоби стимулювання посередників. Засоби стимулювання власного торгового персоналу. Персональний продаж. Паблік рілейшнз, його основні цілі. Прямий маркетинг. Основні цілі прямого маркетингу. Форми прямого маркетингу. Виставки та спонсорство. Інтегровані маркетингові комунікації в місцях продажу. Мерчандайзинг.
6.8	Маркетингова політика розподілу	Сутність політики розподілу. Мета та завдання політики розподілу. Канал розподілу. Рівень каналу розподілу. Довжина каналу розподілу. Ширина каналу розподілу. Функції каналів розподілу. Посередники. Класифікація посередників. Прямий збут. Опосередкований збут. Фактори впливу на вибір посередника. Оптова торгівля. Форми оптових торговців. Роздрібна торгівля. Форми роздрібної торгівлі. Маркетингові системи розподілу. Традиційна система розподілу. Фактори впливу на вибір каналів розподілу. Сутність управління каналами розподілу. Вертикальні маркетингові системи. Основні форми вертикальної інтеграції: корпоративні, адміністративні, договірні вертикальні маркетингові системи; добровільно створені системи; кооперативи роздрібних торговців; франчайзингові системи. Горизонтальні маркетингові системи. Багатоканальні маркетингові системи. Стратегії розподілу товарів. Рішення про структуру каналу та стратегію охоплення ринку. Стратегії впливу на посередників.
6.9	Організація і контроль маркетингової діяльності підприємства	Організація відділу маркетингу. Ланка управління. Ступень (рівень) управління. Основні принципи організації відділу маркетингу. Функції відділу маркетингу. Організаційні структури відділу маркетингу. Основні типові моделі інтегрованих маркетингових структур. Функціональна структура відділу маркетингу.
7. АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ		
7.1	Предмет та види економічного аналізу	Сутність та роль економічного аналізу. Предмет, мета, завдання, принципи економічного аналізу та його об'єкти в умовах проведення економічної реформи. Основні категорії економічного аналізу: фактори, резерви виробництва та їх класифікація. Види економічного аналізу. Організація аналітичної роботи.
7.2	Аналіз земельних ресурсів	Об'єкт, мета, етапи аналізу земельних ресурсів. Аналіз складу і структури земельних угідь. Оцінка економічної ефективності використання земельних угідь та резерви поліпшення їх використання.
7.3	Аналіз основних засобів	Значення і завдання аналізу основних засобів. Аналіз наявності складу, структури і відтворення основних засобів. Аналіз забезпеченості основними фондами. Аналіз ефективності використання фондів.

7.4	Аналіз трудових ресурсів, продуктивності праці та використання фонду оплати праці.	Задачі аналізу трудових ресурсів та використання фонду оплати праці. Аналіз стану, забезпеченості господарства робочою силою та її використання. Аналіз продуктивності праці. Аналіз трудомісткості продукції. Аналіз використання фонду оплати праці.
7.5	Аналіз виробництва продукції рослинництва	Аналіз динаміки та виконання плану виробництва в галузі рослинництва. Аналіз факторів, що впливають на виконання плану виробництва продукції по окремим видам сільськогосподарських культур, групам. Аналіз ефективності прогресивних технологій вирощування сільськогосподарських культур. Резерви збільшення виробництва продукції рослинництва.
7.6	Аналіз виробництва продукції тваринництва	Аналіз динаміки виконання плану в галузі тваринництва. Аналіз виконання плану поголів'я. Аналіз продуктивності тварин. Аналіз рівня годівлі тварин та використання кормів. Резерви збільшення виробництва продукції тваринництва.
7.7	Аналіз виробництва та реалізації продукції, товарів, робіт та послуг	Значення, завдання, джерела аналізу виробництва продукції. Аналіз обсягів і динаміки виробництва та реалізації продукції. Аналіз асортименту продукції. Аналіз структури виробництва та реалізації продукції. Аналіз якості продукції. Аналіз ритмічності виробництва. Резерви росту обсягів виробництва та реалізації продукції.
7.8	Аналіз собівартості продукції	Визначення витрат згідно НП(С)БО. Аналіз динаміки собівартості в цілому по підприємству. Етапи аналізу собівартості продукції рослинництва. Причини зміни витрат на 1га. Аналіз складу і структури собівартості за елементами. Аналіз динаміки собівартості в цілому по галузі тваринництва. Резерви зниження собівартості продукції
7.9	Аналіз фінансових результатів та рентабельності	Значення, завдання аналізу і джерела інформації. Аналіз використання сільськогосподарської продукції та її товарності. Аналіз фінансових результатів підприємства та їх види. Методика розрахунку валового прибутку та його аналіз. Аналіз фінансових результатів окремого виду продукції. Визначення факторів, що впливають на прибуток одиниці продукції. Визначення та аналіз показників рентабельності. Методика розрахунку та аналіз показників рентабельності. Вивчення зарубіжної методики для визначення впливу факторів на прибуток та рентабельність. Особливості розрахунку і аналізу.

Рекомендована література:

1. Петруня Ю. Є., Задоя А. О. Економіка: базовий курс : навчальний посібник. – [6-те вид., переробл. і доп.]. Серія :»Бізнес. Економіка. Фінанси». – Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2023. 200 с.
2. Економіка підприємства: підручник / під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л.Л. та проф. Кривов'язюка І.В. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2020. 620 с.
3. Строченко Н.І. Економіка підприємств: навчально-методичний посібник. Суми: СНАУ, 2020. 100 с.
4. Липчук В. В., Дудяк Р. П., Бугіль С. Я., Янишин Я.С. Маркетинг: навч. посіб. Львів: «Магнолія 2006». 2021. 456 с.
5. Балабанова Л.В. Маркетинг підприємства. навч. посіб. Київ: Центр навчальної і практичної літератури, 2019. 612 с.
6. Лищенко М.О., Жмайлова О.Г. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. Суми: СНАУ, 2021. 231 с.

7. Кіндрацька Г. І., Загородній А. Г., Кулиняк Ю. І. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. 320 с.
8. Ткаченко Н. М. Теорія бухгалтерського обліку: підручник. 2-ге вид., допов. і перероб. Київ: Вид-во «Алерта», 2020. 192 с.
9. Лишиленко О.В. Бухгалтерський облік: підручник. 3-тє видання, допов. і перероб. Київ: Вид-во «Центр учбової літератури». 2021. 650 с.
10. Менеджмент: навчальний посібник. /Н.С. Краснокутська, О.М. Нащекіна, О.В. Замула та ін. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 231 с.
11. Основи менеджменту: конспект лекцій. [Електронний ресурс]. /укладачі:Т.В. Лазоренко, С.О. Пермінова.: КПП ім. Ігоря Сікорського. 2021.166 с.
12. Бухгалтерський облік : навчальний посібник / В. М. Краєвський, О. П. Колісник, Н. В. Гуріна та ін. Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. 388 с.
13. Іванчук Н. В. Гроші і кредит: навчальний посібник. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021. 332 с.
14. Щетинін А. І. Гроші та кредит : навчальний посібник. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2019. 163 с.
15. Волохова І. С., Шикіна Н. А., Волкова О. Г. та ін. Фінанси: Навчальний посібник: експрес курс / за ред. Волохової І. С. Харків: Видавництво «ПромАрт», 2018. 262 с.
16. Фінанси : підруч. / за ред. д.е.н., проф. А. І. Крисоватого. Тернопіль : Університетська думка, 2024. 632 с
17. Першко Л.О., Ріппа М.Б. Фінанси: навч. посібник. – Київ.: ПВНЗ «ІЕЕП», 2019. 388 с.
18. Стойко О. Я., Дема Д. І. Фінанси : підручник / за ред. О. Я. Стойка. 2-ге вид. перероб. і доп. Житомир : Поліський університет, 2024. 317 с.

2-й етап – Зміст освітніх компонентів професійної підготовки

№	Тема	Зміст
1. ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК		
1.1	Загальнотеоретичні основи фінансового обліку	Сутність та завдання фінансового обліку. Характеристика видів обліку. Предмет та об'єкти фінансового обліку. Метод фінансового обліку (сутність та складові елементи: документація, інвентаризація, оцінка, калькуляція, рахунки, подвійний запис, баланс, звітність. Облікова політика підприємства.
1.2	Облік грошових коштів	Облік готівки в касі підприємства. Облік грошових коштів на рахунках в банках.
1.3	Облік дебіторської заборгованості та резерву сумнівних боргів	Облік довгострокової дебіторської заборгованості. Облік поточної дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги. Порядок визначення та облік резерву сумнівних боргів. Облік поточної дебіторської заборгованості за розрахунками з підзвітними особами. Облік поточної дебіторської заборгованості за розрахунками з різними дебіторами.
1.4	Облік основних засобів, інших необоротних матеріальних та нематеріальних активів	Облік основних засобів. Методи нарахування та облік амортизації основних засобів. Облік інших необоротних матеріальних активів. Облік нематеріальних активів.
1.5	Облік фінансових інвестицій	Облік довгострокових фінансових інвестицій. Облік поточних фінансових інвестицій.

1.6	Облік запасів	Методи оцінки запасів у разі вибуття. Облік виробничих запасів. Облік товарів.
1.7	Облік витрат виробництва та виходу продукції	Облік витрат основного виробництва та собівартості випуску готової продукції (робіт, послуг). Облік готової продукції.
1.8	Облік довгострокових зобов'язань	Облік довгострокових кредитів банку. Облік цільового фінансування.
1.9	Облік поточних зобов'язань	Облік короткострокових кредитів банку. Облік поточних зобов'язань за товари, роботи, послуги. Облік поточних зобов'язань за розрахунками з оплати праці. Облік поточних зобов'язань за розрахунками з бюджетом (ПДВ, податок на прибуток, ПДФО, військовий збір). Облік поточних зобов'язань за розрахунками зі страхування (ЄСВ).
1.10	Облік доходів, витрат і фінансових результатів	Визнання та класифікація доходів і витрат. Облік доходів за видами діяльності. Облік витрат діяльності підприємства. Облік фінансових результатів діяльності.
1.11	Облік власного капіталу	Облік зареєстрованого та неоплаченого капіталу. Облік резервного капіталу. Облік нерозподілених прибутків (непокритих збитків).
2. УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК		
2.1	Сутність управлінського обліку	Завдання управлінського обліку в системі менеджменту. Види інформації для цілей прийняття рішень користувачами (історична і прогнозна, фінансова і управлінська інформація).
2.2	Класифікація і аналіз поведінки витрат	Класифікація витрат для цілей (оцінки запасів і визначення фінансового результату (витрати на продукцію і витрати періоду, прямі і непрямі витрати, основні і накладні витрати);(прийняття управлінських рішень (змінні і постійні витрати, релевантні і не релевантні витрати, дійсні, альтернативні і диференціальні витрати); (контролю (контрольовані і неконтрольовані витрати). Аналіз поведінки витрат. Змінні і постійні витрати, умовно-змінні і умовно-постійні витрати.
2.3	Системи калькулювання за методами повних і змінних витрат	Цілі і сутність калькулювання витрат. Калькулювання собівартості за методом повних витрат і методом змінних витрат.
2.4	Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності і прибутку (CVP-аналіз).	Мета і методи CVP-аналізу. Розрахунок і інтерпретація точки беззбитковості в натуральних одиницях і вартісному вимірі для одного виду продукту (товару, роботи, послуги). Розрахунок і інтерпретація обсягу діяльності в натуральних одиницях і вартісному вимірі для отримання цільового прибутку для одного виду продукту (товару, роботи, послуги).
2.5	Бюджетування на підприємстві	Сутність бюджетування, його організація на підприємстві. Види і послідовність складання бюджетів. Зміст операційних і фінансових бюджетів і порядок їх складання (бюджет продаж, бюджет виробництва, бюджет використання матеріалів і закупівель, бюджет заробітної плати, бюджет загальновиробничих витрат, бюджет адміністративних і збутових витрат, бюджет руху грошових коштів, бюджет інвестицій).
2.6	Облік витрат за центрами відповідальності	Сутність центрів відповідальності. Види центрів відповідальності: центри витрат, центри прибутку, центри інвестицій. Оцінка ефективності результатів діяльності підрозділів за допомогою показників «рентабельність інвестицій» (ROI) і «залишковий дохід».
3. ЗВІТНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА		
3.1	Загальні вимоги до фінансової звітності	Державне регулювання фінансової звітності в Україні. Мета та склад фінансової звітності. Якісні характеристики та принципи підготовки фінансової звітності.

3.2	Баланс (Звіт про фінансовий стан)	Призначення балансу та його структура. Актив балансу. Визначення, визнання, оцінка та класифікація активів. Особливості оцінки та розкриття в балансі необоротних активів. Склад оцінка та відображення в балансі оборотних активів. Характеристика статей власного капіталу та порядок їх відображення в балансі. Визначення, оцінка та класифікація зобов'язань. Особливості оцінки та розкриття в балансі довгострокових зобов'язань. Склад поточних зобов'язань та відображення їх у балансі.
3.3	Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)	Загальна характеристика Звіту про фінансові результати. Визнання, класифікація та оцінка доходів і витрат у Звіті про фінансові результати. Визначення чистого прибутку (збитку) звітного періоду. Визначення економічних елементів операційних витрат. Розрахунок прибутку на акцію.
3.4	Звіт про рух грошових коштів	Призначення Звіту про рух грошових коштів. Класифікація видів діяльності. Методика складання Звіту про рух грошових коштів. Характеристика статей Звіту про рух грошових коштів.
3.5	Звіт про власний капітал	Поняття та складові власного капіталу. Призначення Звіту про власний капітал. Методика складання Звіту про власний капітал. Аналіз власного капіталу. Характеристика статей Звіту про власний капітал.
3.6	Примітки до річної фінансової звітності	Поняття та форми приміток до річної фінансової звітності. Пояснювальна записка до річної фінансової звітності. Зміст розділів до приміток. Порядок складання ф. 5 «Примітки до річної фінансової звітності».
3.7	Інформація за сегментами	Призначення, сутність звітності за сегментами. Порядок та методика складання ф. 6 «Інформація за сегментами».
3.8	Склад, організація і методика складання статистичної звітності	Статистична звітність, її сутність та призначення. Регламентация статистичної звітності. Перелік основних форм статистичної звітності сільськогосподарських підприємств. Організація та методика складання основних звітних форм.
4. ПОДАТКОВА СИСТЕМА		
4.1	Податкова система і податкова політика держави	Поняття та сутність податкової політики. Поняття та сутність податкової системи. Податковий Кодекс України. Стратегія і тактика податкової політики. Сутність, мета і завдання податкової політики. Принципи формування податкової політики. 3. Цілі, методи, моделі (типи) податкової політики. Завдання податкової політики в Україні. Структура податкової системи.
4.2	Соціально-економічна сутність і види податків	Сутність податків та їх елементи. Види податків і податкових платежів та їх класифікація. Функції податків та принципи оподаткування.
4.3	Податкова оптимізація та ухилення від сплати податків	Оцінка рівня податкового навантаження на макро- та мікрорівнях. Теоретичні аспекти податкової оптимізації та ухилення від сплати податків. Способи ухилення від сплати податків в Україні
4.4	Податковий контроль	Податкові перевірки та їх види. Методика проведення податкових перевірок. Документальне оформлення податкових перевірок. Порядок оскарження результатів податкових перевірок. Функції, права та обов'язки контролюючих органів у сфері оподаткування.
5. ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ		
5.1	Основи оподаткування суб'єктів господарювання в Україні	Сутність і суспільне призначення податків. Поняття податку та збору. Функції податків, їх сутність та особливості прояву. Загальнодержавні податки і збори та їх характеристика. Місцеві податки і збори та їх характеристика. Елементи, що визначаються під час встановлення податків, та їх характеристика. Види систем оподаткування: загальна і спрощена.
5.2	Платники податків,	Види та характеристика платників податків. Права та обов'язки

	їх права і обов'язки	платників податків.
5.3	Податок на доходи фізичних осіб та військовий збір	Платники податку на доходи фізичних осіб. Податкові агенти. Об'єкт та база оподаткування податком на доходи фізичних осіб. Ставки податку на доходи фізичних осіб. Платники, об'єкти та база оподаткування військовим збором. Ставки військового збору та порядок його розрахунку.
5.4	Загальнообов'язкове державне соціальне страхування	Платники, об'єкти та база оподаткування єдиним соціальним внеском на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Ставки ЄСВ, особливості їх застосування. Терміни сплати та подання звітності з ЄСВ.
5.5	Екологічний податок	Сутність та значення екологічного податку. Платники, податкові агенти, об'єкти, ставка і база оподаткування екологічного податку.
5.6	Акцизний податок і мито	Платники, об'єкти та база оподаткування акцизним податком. Підакцизні товари та ставки. Види, платники та об'єкт оподаткування митом, порядок його сплати. Державне мито та порядок його справляння.
5.7	Рентна плата	Склад рентної плати. Платники, об'єкт, база, ставки оподаткування за рентною платою (водних та лісових ресурсів).
5.8	Місцеві податки і збори	Склад місцевих податків та зборів. Платники, об'єкт, база оподаткування та ставки податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, транспортного податку та земельного податку. Платники, об'єкт, база, ставки оподаткування та строки подачі звітності і сплати туристичного збору.
5.9	Податок на додану вартість	Сутність податку на додану вартість та його платники. Об'єкт оподаткування податком на додану вартість. Операції, які звільнені та не є об'єктом оподаткування податком на додану вартість. База оподаткування та ставки податку на додану вартість. Порядок визначення суми податку на додану вартість, що підлягає сплаті (перерахуванню) до бюджету або відшкодуванню з бюджету.
5.10	Спрощена система оподаткування	Сутність та значення спрощеної системи оподаткування малого підприємництва. Групи платників єдиного податку та їх порівняльна характеристика. Ставки єдиного податку. Податкові (звітні) періоди для суб'єктів підприємницької діяльності, які обрали спрощену систему оподаткування. Умови і порядок переходу на спрощену систему оподаткування для юридичних осіб.
5.11	Податок на прибуток підприємства	Сутність та значення податку на прибуток підприємства, його законодавче регулювання. Платники податку на прибуток підприємства: юридичні особи-резиденти, нерезиденти, особливі платники податку на прибуток. Об'єкт оподаткування податком на прибуток підприємства. Ставки податку на прибуток та порядок його обчислення. Порядок розрахунку фінансового результату до оподаткування та податку на прибуток. Звільнення від оподаткування податком на прибуток підприємства. Порядок розрахунку амортизації основних засобів або нематеріальних активів для визначення об'єкта оподаткування згідно з ПКУ.
5.12	Адміністрування податків, зборів, платежів	Податкова звітність. Податкові консультації (терміни, зміст запиту платників податку, єдиний реєстр індивідуальних податкових консультацій, узагальнюючі податкові консультації, наслідки застосування податкових консультацій). Способи здійснення податкового контролю. Види податкових перевірок. Податковий борг і порядок його погашення.
5.13	Відповідальність платників податків	Види відповідальності платника податку за порушення податкового законодавства. Умови притягнення до фінансової відповідальності згідно з порядком накладення штрафів за порушення трудового законодавства. Пеня, її сутність. Види штрафних санкцій за порушення податкового законодавства.

Рекомендована література:

1. Фінансовий облік: підручник; 2-ге вид., доп. та перероб. / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, П. Н. Денчук [та ін.]. Тернопіль: ЗУНУ, 2020. 482 с.
2. Шара Є.Ю., Соколовська - Гонтаренко І.Є. Фінансовий облік І: навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури. 2016. 336 с.
3. Шара Є. Ю., Соколовська - Гонтаренко І. Є. Фінансовий облік ІІ: навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури. 2016. 308 с.
4. Лень В.С. Управлінський облік: навчальний посібник. Київ: Каравела, 2019. 260 с.
5. Управлінський облік: навчальний посібник. / [Л. В. Гуцаленко, О. М. Колеснікова, І. М. Лепетан, У. О. Марчук, Л. В. Мельянова]. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 370 с. URL: http://dglb.nubip.edu.ua/bitstream/123456789/8224/1/Управлінський_облік_2020.pdf
6. Управлінський облік: конспект лекцій для здобувачів освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування» денної та заочної форм навчання ОС «Бакалавр» / укл.: С.А. Гаркуша. Суми, 2021. 142 с.
7. Податковий Кодекс України: Закон України від 02 грудня 2010 року №2755-VI (у редакції Законів №3303-IX, 3325-IX від 03.09.2023 року). /Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
8. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 року №996-XIV (у редакції Закону №2435-IX від 10 серпня 2022 року). /Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
9. Господарський Кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року №436-IV (у редакції Закону №2479-IX від 19 серпня 2022 року)./Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
10. Електронна бухгалтерія: підручник для здобувачів вищої освіти /В.Я. Плаксієнко, І.М. Назаренко, К.С. Жадько, С.А. Гаркуша /За заг. редакцією В.Я. Плаксієнка. – Київ: «Центр учбової літератури». 2021. 298 с.
11. Інструкція про безготівкові розрахунки в національній валюті користувачів платіжних послуг: постанова Правління Національного банку України від 29 липня 2022 року №163. /Національний Банк України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0163500-22#Text>
12. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 року №291 (у редакції наказу №0779-22 від 29.07.2022 р.). /Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>
13. Нормативно-правове забезпечення бухгалтерського обліку в підприємницькій сфері: Міністерство фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennja1>
14. Про інформацію: Закон України від 02 жовтня 1992 року №2657-XII (у редакції Закону №3005-IX від 21 березня 2023 року).// Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>

15. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: наказ Міністерства фінансів України від 24 травня 1995 року №88 (у редакції наказу №0323-23 від 09.03.2023 року). /Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text>

16. Цивільний Кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року №435-IV (у редакції Закону №2518-IX від 10 жовтня 2022 року)./Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

**Гарант ОПП першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти**

Микола ГОРДІЄНКО